

Història del Dret Social i de les Institucions Laborals

Codi: 103500

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500258 Relacions Laborals	FB	1	1

La metodologia docent i l'avaluació proposades a la guia poden experimentar alguna modificació en funció de les restriccions a la presencialitat que imposin les autoritats sanitàries.

Professor/a de contacte

Nom: Olga Paz Torres

Correu electrònic: Olga.Paz@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: No

Equip docent

Laura Casas Díaz

Daniel Vallès Muñío

Olga Paz Torres

Elisabet Velo Fabregat

Prerequisits

No és necessari cap requisit previ. S'aconsella repassar els continguts de les matèries històriques estudiades fins el moment, si s'escau.

Objectius

Es tracta d'una assignatura de primer curs, primer semestre, per tant, de formació bàsica.

La seva contextualització té lloc a partir de l'origen i el desenvolupament de la regulació jurídica de les principals institucions laborals com: el contracte de treball, la llibertat sindical, la negociació col·lectiva i els conflictes col·lectius. També en el marc del naixement i desenvolupament dels sindicats i de les associacions empresarials i la formació inicial del sistema de negociació col·lectiva.

L'assignatura proporciona els coneixements teòrics relatius a la construcció del sistema polític, jurídic i social de l'Espanya contemporània, per tal d'entendre el nostre sistema actual. Dins d'aquest marc, es tracta que l'alumnat sigui capaç de comprendre críticament la trajectòria històrica de la legislació i les institucions laborals. Es tracta també de vincular el dret social passat amb el present i comprendre els conceptes jurídics així com la seva evolució històrica.

L'assignatura per la seva pròpia naturalesa incorpora la perspectiva de gènere, per entendre el model jurídic androcèntric que es construeix amb les primeres normes socials. La presència de dones treballadores, la seva contribució a l'economia familiar i com són objecte de regulació per part del legislador és quelcom present al llarg de tot el temari.

Els objectius de l'assignatura, per tant, són:

- 1) Tenir coneixements teòrics de la trajectòria del Dret del treball i comprendre l'anàlisi dels fets històrics.
- 2) Conèixer les realitats passades com a mètodes d'investigació crítics.
- 3) Comprendre els conceptes jurídics de cada període històric analitzat així com les institucions creades en el marc de cadascuna de les etapes objecte d'estudi.
- 4) Demostrar l'adquisició de coneixements teòrics a través de la reflexió escrita i oral.
- 5) Valorar la perspectiva de gènere en els inicis de la legislació del treball i en la consolidació del dret i de les institucions laborals.

Competències

- Comunicar i defensar un projecte oralment.
- Contextualitzar els esdeveniments socials des d'un punt de vista global (geogràfic, històric, econòmic, ecològic, sociopolític o cultural).
- Convèncer els altres del punt de vista propi.
- Demostrar que es comprèn la relació entre processos socials i dinàmica de les relacions laborals.
- Identificar els fonaments de les principals àrees de relació jurídica i d'organització en el camp del treball humà.
- Identificar, analitzar i resoldre els problemes i les situacions complexes des d'una perspectiva interdisciplinària (econòmica, històrica, jurídica, psicològica, sociològica).
- Organitzar i gestionar la planificació del temps.
- Redactar i formalitzar informes i escrits.
- Treballar de manera autònoma.
- Treballar en equip

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar les diferències entre la legislació del treball i el dret del treball. Resoldre les qüestions sorgides en el desenvolupament del sindicalisme.
2. Comunicar i defensar un projecte oralment.
3. Convèncer els altres del punt de vista propi.
4. Descriure els pressupòsits ideològics de la legislació i el dret del treball.
5. Identificar la formació històrica de les normes i de les institucions jurídiques en la configuració de les relacions de treball.
6. Memoritzar les normes de les institucions de les àrees jurídiques bàsiques, i les relacions entre els processos socials.
7. Organitzar i gestionar la planificació del temps.
8. Redactar i formalitzar informes i escrits.
9. Relacionar els antecedents preliberals de la normativa laboral amb l'intervencionisme en les relacions de treball.
10. Revisar l'evolució històrica dels grups normatius.
11. Treballar de manera autònoma.
12. Treballar en equip.

Continguts

TEMA 1 . INTRODUCCIÓ. LLIBERTAT D'INDÚSTRIA I LLIBERTAT DE COMERÇ

- 1.1. Els gremis i la seva desaparició: llibertat d'indústria i de comerç
- 1.2 Dogma liberal i llibertat de treball

1.3. La regulació general del treball assalariat en el Codi Civil

1.4. La normativa especial dels auxiliars del comerciant i la seva regulació en els Codis de Comerç

TEMA 2. L'ASSOCIACIONISME OBRER (1839-1887)

2.1. El dret d'associació obrera

2.2. Reial Ordre de 28 d'octubre de 1939, de creació de les Societats de Socors Mutus

2.3. El conflicte col·lectiu de treball com il·lícit penal en els Codis penals de 1848 i de 1870

2.4. El tractament del dret d'associació en les Constitucions de 1869 i de 1876

2.5. El reconeixement legal del dret d'associació en la Llei General d'Associacions de 1887

TEMA 3. LA QÜESTIÓ SOCIAL I LA REFORMA SOCIAL. L'INTERVENCIIONISME ESTATAL (1873-1903)

3.1. Elements de la qüestió social

3.2. La Llei Benot de 24 de juliol de 1873

3.3. La Llei de 26 de juliol de 1878 sobre treballs perillosos dels nens

3.4. Antecedents de la Comissió de Reformes Socials (CRS): el Congrés Sociològic de València

3.5. La Comissió de Reformes Socials (1883)

3.5.1. Comissions Provincials i Locals de Reformes Socials (1884). Intervencionisme: qüestionari, estudi, documentació i informació com precedent de l'acció estatal normativa. La preocupació pel treball de les dones i els nens, "mitjes forces"

3.6. Rerum Novarum de Lleó XIII (1891)

3.7. Intervencionisme en les relacions de treball

TEMA 4. LES LLEIS ANOMENADES D'"EDUARDO DATO" (1900)

4.1. La Llei d'Accidents de Treball de 30 de gener 1900 i el Reglament de 28 de juliol de 1900

4.1.1. Els nous conceptes

4.1.2. La responsabilitat patronal. Accident de treball i dona treballadora en el règim de prestacions.

4.1.3. La prevenció de riscos laborals

4.1.4. Les noves lleres judicials

4.2. La Llei de 13 de març de 1900 de condicions de treball de dones i nens. Les limitacions al treball per raó d'edat i per raó de sexe. Fisiologia i moralitat en les primeres normes reguladores del treball femení.

TEMA 5. L'INSTITUT DE REFORMES SOCIALS (1903)

5.1. El projecte de l'Institut del Treball de José Canalejas (1902)

5.2. Institut de Reformes Socials (1903)

5.3. La Llei de descans dominical (1904)

5.4. El Reglament per a la Inspecció del Treball (1906).

5.4.1. Cos d'Inspectors de Treball

5.4.2. Competències: control del compliment de la Llei d' accidents de Treball, de la Llei de dones i nens, de la Llei de descans dominical i de les lleis i disposicions protectores i reguladores del treball que es dictin en un futur

5.4.3. Desenvolupament de la Inspecció

5.5. El paper de les Juntes Provincials i Locals de Reformes Socials

5.6. L'Institut Nacional de Previsió (1908)

5.6.1. Antecedents

5.6.2. Autonomia i intervenció

5.6.3. Funcions

5.6.4. Règim de llibertat subsidiada

5.7. La Llei de la cadira (1912): una obligació per tal d' evitar trastorns funcionals a les dones treballadores en establiment mercantils

5.7.1. Influència comparada

5.7.2. Raons fisiològiques

5.7.3. Contingut

5.7.4. Evolució normativa

5.8. Llei de 11 de juliol de 1912 prohibint el treball nocturn de la dona en tallers i fàbriques. Entrada en vigor esgraonada per a la indústria tèxtil amb un index important de personal femení

TEMA 6. ELS CONFLICTES COL·LECTIUS DE TREBALL EN LES LLEIS MAURA (1908-1909)

6.1. El procés cap a la legalització dels conflictes col·lectius de treball

6.2. El "Govern llarg" d'Antonio Maura (1907-1909)

6.3. Les Lleis Maura reguladores dels conflictes col·lectius de treball

6.3.1. La Llei de 19 de maig de 1908, sobre Consells de Conciliació i Arbitratge Industrial

6.3.2. La Llei de 27 d'abril de 1909, dita de "Vagues i Coligacions"

TEMA 7. ELS TRIBUNALS INDUSTRIALS (1908-1912)

7.1. La Llei de 19 de maig de 1908

7.1.1. Competències

7.2. La Llei de 22 de juliol de 1912

7.2.1. Les novetats de la Llei de 22 de juliol de 1912

7.2.2. El procés davant el Tribunal Industrial

TEMA 8. LES LLEIS REGULADORES DE LA QÜESTIÓ MIGRATÒRIA (1907-1939)

8.1. La Llei d'emigració de 1907 i el seu Reglament de 1908

8.1.1. El Context de la Reforma social

8.1.2. La Tutela Paternalista

8.1.3. L'Intervencionisme científic

8.2. El Règim migratori

8.2.1. El Consell Superior d'Emigració

8.2.2. Les Juntes Locals d'Emigració

8.2.3. La Inspecció d'Emigració

8.3. La reforma del règim migratori: el text refós de la Llei d'emigració de 1924, el seu reglament i disposicions complementàries

8.3.1. La Creació del Ministeri de Treball

8.3.2. Els Patronats Provincials i Locals d'Acció social i Emigració

8.3.3. La Direcció general d'Acció Social i Emigració

8.3.3. La Inspecció General d'Emigració

TEMA 9. LA CRISI DE 1917 I L'AMPLIACIÓ DE LA LEGISLACIÓ DE TREBALL (1917-1923)

9. 1. Característiques generals de la legislació 1917-1923

9.2. La Vaga de la Canadenca a Barcelona

9.3. L'ampliació de la legislació de treball

9.3.1. La jornada màxima legal

9.3.2. L'assegurança social obligatori i altres contingències. El problema de la legislació de la mare obrera (I Conferència Internacional del Treball, Washington 1919). La Conferència Nacional de Barcelona de 1922 (enfermetat i maternitat). El Reial Decret de 21 d'agost de 1923: reconeixement del dret a assistència sanitària gratuïta e indemnitzacions derivades de la maternitat.

9.4. Bases i assaig corporativista de les representacions professionals

9.4.1. Bases i evolució

9.4.2. Assaig corporativista

9.4.3. Les fórmules paritàries catalanes

9.4. Principals normes socio-laborals

TEMA 10. LA DICTADURA DE PRIMO DE RIVERA (1923-1931)

10.1. Introducció i característiques

10.2. Sindicats i conflictes col·lectius

10.3. Acció social: subsidi a les famílies obreres nombroses. Precedents a l'assegurança de maternitat.

10.4. L'articulació del treball nacional en grups corporatius

10.4.1. Precedents

10.4.2. Corporativisme i ordre nou

10.4.3. L'Organització Corporativa Nacional: funcions dels òrgans corporatius

10.5. La codificació de la legislació del treball

TEMA 11. LA TRANSFORMACIÓ DE LA LEGISLACIÓ DE TREBALL EN DRET DEL TREBALL EN LA SEGONA REPÚBLICA ESPANYOLA (1931-1936)

11.1. La Segona República espanyola

11.2. El bienni republicà-socialista i la reforma en matèria social (1931-1933) 11.2.1. Constitució i desenvolupament del programa constitucional

11.2.1.1. Constitució de 1931. Polítiques d'igualtat entre homes i dones en la Segona República espanyola. La llarga lluita del sufragi femení. L'entrada en vigor de l'Assegurança Obligatoria de maternitat l'ú d'octubre de 1931

11.2.1.2. Desenvolupament del programa constitucional

11.2.1.3. Llei de contracte de treball, de 21 de novembre de 1931

11.2.2. La representació professional: la Llei de Jurats Mixtes, de 27 de novembre de 1931 i la Llei d'Associacions Professionals, de 8 d'abril de 1932

11.2.3. La regulació jurídica del mercat de treball

11.2.4. La solució jurídica als problemes agraris

11.3. El Bienni radical-cedista

11.4. El Govern del Front Popular

Nota: El temari de l'assignatura incorpora la perspectiva de gènere en funció de les normes explicades i el context històrico-jurídic analitzat.

Metodologia

La docència de l'assignatura serà mixta: les classes magistrals seran virtuals i els seminaris/pràctiques d'aula seran presencials. Així mateix, la metodologia docent i l'avaluació poden experimentar alguna modificació en funció de les restriccions a la presencialitat que imposin les autoritats sanitàries.

El desenvolupament de la docència de l'assignatura i de la formació de l'alumnat es fonamenta en les següents activitats:

(i) Dirigides: les que es realitzen a les classes de teoria (40,5 hores).

Els professors faran una explicació analítica de cada un dels temes d'estudi. A través de la lliçó magistral es pretenen transmetre els coneixements bàsics del Programa, estimular l'interès per l'anàlisi històrica, i donar resposta als dubtes de l'alumnat de manera col·lectiva.

L'alumnat, en grups més reduïts, analitza i resol juntament amb el professorat textos històrico-jurídics. Amb caràcter general els comentaris s'elaboraran a classe tot i que la seva preparació es podrà fer per escrit abans de la classe. La base del treball pràctic és la comprensió i aplicació crítica de la normativa històrica relacionades amb el contingut essencial explicat a les classes teòriques.

El seu objectiu és fomentar l'adquisició de les diferents competències transversals per part de l'alumnat. A classe es treballaran diferents aspectes del Programa des d'un punt de vista empíric, a través de l'ús de textos legals, que l'alumnat haurà treballat prèviament amb les lectures o materials indicats. Es treballarà i millorarà la comprensió lectora, la recerca crítica d'informació, la redacció, el treball individual i en equip.

(ii) Supervisades: tutories obligatòries pels alumnes (4,5 hores).

(iii) Autònomes: treball extern de l'alumnat (100 hores).

Treball individual de l'alumnat a partir de lectures i de la recerca d'informació.

El treball dirigit es complementa amb el treball individual i en grup. L'objectiu d'aquesta activitat és potenciar la independència de l'alumnat el procés d'aprenentatge i proporcionar-li eines analítiques que fomentin la seva capacitat crítica.

Tutories. El procés d'aprenentatge serà supervisat pels professors a través de tutories. Els professors estaran a la seva disposició en els horaris prèviament establerts per a això, per resoldre dubtes i seguir l'evolució general del curs.

Campus Virtual o Aula Moodle de l'assignatura.

En l'ensenyament presencial el Campus Virtual és un instrument útil, que permet a l'alumnat disposar d'un espai complementari a través del qual puguin accedir a diferents materials docents que el professor consideri importants per aprofundir en els continguts de l'assignatura.

El conjunt de les activitats es concretaran en cada grup a l'aula moodle, activada la primera setmana del curs.

En aquest espai es concretarà de manera precisa el cronograma d'activitats tant avaluable com no avaluable. Les dates fixades són inamovibles, sense perjudici que de manera excepcional i per causes de força major es puguin modificar, amb preavís suficient.

(iv) Avaluació: 5 hores.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes magistrals	22,5	0,9	1, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11
Comentari de text a l'aula	14	0,56	1, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11
Realització de test a l'aula	9	0,36	1, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11
Tipus: Supervisades			
Tutories	4,5	0,18	1, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11
Tipus: Autònomes			
Avaluació	5	0,2	1, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11
Estudi i preparació classes pràctiques a l'aula	45	1,8	1, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11
Lectura de textos	20	0,8	1, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11
Recerca materials	30	1,2	7, 10, 11

Avaluació

1. El sistema d'avaluació continuada combina l'assistència a les classes teòriques, la participació a les classes pràctiques, la realització de les activitats avaluable i la superació de l'examen final. És requisit imprescindible superar la prova final amb un 5 per tal de que es faci mitja amb la resta d'activitats avaluable.

- 1 prova escrita (examen final) amb preguntes a desenvolupar amb el valor d'un 50 % del total de qualificació.

- activitats avaluable amb un valor del 50% del total de la qualificació. Les pràctiques es realitzaran principalment a l'aula, i consistiran en la realització d'exposicions, debats i/o comentaris de text i dos test d'avaluació de coneixements. Cada grup indicarà a començament de curs el pes específic de la nota final de l'assignatura d'aquestes activitats avaluable.

2. Condicions per ser avaluat

L'alumnat només podrà ser avaluat si assisteix a les classes amb un mínim del 80%, realitza un mínim del 80% dels treballs individuals, el treball de grup i la prova/s.

3. Requisits per a superar l'assignatura i recuperacions

Cal tenir una nota mínima de 5 en els quatre ítems que conformen l'avaluació. En cas que no es superi la part d'avaluació corresponent al treball individual, al treball grupal o la prova final tindrà la possibilitat de recuperar el dia establert per re-avaluar. Els treballs individuals i el treballs grupals es recuperen a través d'una o diverses preguntes teòriques sobre els continguts i matèries treballats a les respectives activitats.

Per aprovar l'assignatura a re-avaluació cal tenirigualment un 5 a tots els ítems. Si no s'obté aquesta qualificació mínima a cada ítem, encara que la mitja aritmètica dels quatre ítems d'avaluació superi el 5, la nota final a l'acta serà suspès amb un 4'5.

Atenent que es tracta d'una segona oportunitat, la nota màxima de proves i treballs recuperats és de 5.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Exposicions, debats i/o comentaris de text	10%-40%	0	0	1, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11
Prova escrita	50%	0	0	1, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11
Test en el aula (2)	10% - 40%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 9, 10, 12

Bibliografia

Bibliografia bàsica:

CHAMOCHO CANTUDO, Miguel Ángel, RAMOS VÁZQUEZ, Isabel, *Introducción jurídica a la historia de las relaciones de trabajo*, Madrid, Dykinson, 2013.

ESPUNY TOMÁS, María Jesús, PAZ TORRES, Olga (Dir.), *Esquemas de Historia del Derecho social y de las Instituciones laborales*, Valencia, Tirant lo Blanch, 2011 (segunda edición).

Bibliografia complementària:

ESPUNY TOMÁS, María Jesús, *El derecho del trabajo en la historia* (www.upf.edu/iuslabor).

DE LA VILLA GIL, Luis Enrique, *La formación histórica del derecho español del trabajo*, Granada, Comares, 2003.

MARTÍN VALVERDE, Antonio, "La formación del Derecho del Trabajo en España", en AA.VV, *La legislación social en la historia de España. De la revolución liberal a 1936*, Madrid, Congreso de los Diputados, 1987, pp. XIII-CXIV.

MONTOYA MELGAR, Alfredo, *Ideología y lenguaje en las leyes laborales de España (1873-1978)*, Madrid, Civitas, 1992.